

VENLIG MED VILJE: MØD EN AMERIKANSK VENDELBO MED JAPAN I HJERTET

Af Claus Smidstrup

54-årige Gregory Hamilton Miller er en kulturinstitution i Vendsyssel med stor fascination for Japan - og en stor tro på, at det nytter at bringe mennesker sammen

Gregory Hamilton Miller står foran det buddhistiske Saimyoji-tempel i de skovklædte bjerge uden for Mashiko i Japan. Han gestikulerer og taler. Den store, skaldede mand er klædt i en indigoindfarvet samue, en traditionel jakke for buddhistiske munke i Japan. Foran ham står en lille skare lyttende mennesker.

Gregory Miller er ikke i gang med at prædike. Han er bare - med udgangspunkt i en sandwich fra én af de FamilyMart-kiosker, der synes at findes overalt her - i gang med at forklare, hvordan alt i Japan er delt i systematiske lag, hvad enten det gælder kiosksandwich, måden man gør forretning på, bedriver politik, kontakter hinanden eller klær sig. Og så templet, de står foran.

Det er værd at lægge mærke til, synes han, for at forstå landets styrke og svaghed.

Manden med ordene står her som rejseleder for et hold af keramikere eller keramikinteresserede, der er fulgt med ham fra Danmark, hvor han i det nordlige Vendsyssel er en slags kulturinstitution. Keramikere og vært på Tolne Gjæstgivergaard. Blandt andet. Lagene er mange.

Tilhørerne har lige hørt ham - på skiftevis amerikansk-engelsk og dansk med en bred amerikansk accent tilsat en dyb latter - fortælle, da han på selv samme bjerg vandt et cross-country løb.

Det er 30 år og endnu flere kilo siden. Dengang havde den unge og nu 54-årige biologi- og antropologistuderende taget springet fra Wisconsin til netop Mashiko for at forfølge sin keramikerdrom.

I tre år lærte han af Tatsuzō Shimaoka - en fremtrædende keramikere, levende nationalskat, faktisk. Han var også eksponent for mingei-bevægelsen, der havde genoplivet landets keramiktraditioner og på en måde var et folkeligt modstykke til den galopperende vestliggørelse af Japan. Og noget helt andet og mere, hvis man bladrer gennem lagene.

Opholdet fascinerede Gregory Miller, der lærte sig kulturen, sproget, historien og ganske mange mennesker at kende.

Nogle valg og tilværelsens underfundighed førte ham imidlertid i 2003 til Vendsyssel, hvor han siden har levet sit liv, indtil hans længsel efter at holde kontakten til Japan har fået ham til at arrangere rejser til "Solens Rige", landet med de mange lag, de mange, mange mennesker og traditioner.

Her foran templet pakker han sin imaginære sandwich op. Tager den ud af den obligatoriske papirpose, hvori den er lagt sammen med en serviet, inden den rækkes over disken. Sandwiches er pakket i plastic, det lyse brød er samlet om salatblade og kyllingekød. Altid på samme måde. Net og stramt. Hvor end du er.

Rejselederens tilhørere har selv erfaret, hvor omstændeligt det går for sig, når en købt genstand pakkes ind, inden den gives til kunden. Han peger på, at al den tidskrævende omhu er med til at sikre stabilitet, men også en hæmsko for fleksibilitet. Landet styrke og svaghed, om man vil.

Gregory Miller trækker i øvrigt - nu han er her - også i det tykke reb, der hænger ned fra templets tag, og slår en dyb gong-lyd frem. Han instruerer tilhørerne i, hvordan de kan kaste en mønt ind i templet, udføre et enkelt ritual og ønske godt for sig selv eller andre.

Mere for oplevelsen end en trosbekendelse. Gregory Miller er ikke noget religiøst menneske. Om noget, så tror Gregory Hamilton Miller på mennesker, på at bringe dem sammen, så ting sker. Mødets magi.

Men derfor kan man jo godt bukke for Buddha.

Gregory Miller tror også på venlighed. Men er opmærksom på, at det at række ud og hjælpe andre ikke er en éntydig størrelse. At der er flere lag, om man vil.

Han mindes, da han var omkring 12 år gammel og var med sin familie på rundrejse i USA. I Californien er de på vej ind i et indkøbscenter, da en kvinde beder om fem dollars. Han husker sin mor sige: "Selvfølgelig må du få fem dollars, honey, men du ser ud til at have et alkoholproblem. Det havde min mor også. Hun døde som 46-årig, så du må hellere tage dig lidt sammen".

Om venlighed betyder, at man skal imødekomme, det man bliver bedt om, eller komme med det, man selv synes er rigtigt, er et spørgsmål så kompliceret som en japansk gaveindpakning. Uanset handler venlighed også om at have øje for, hvem der har behov for hjælp og hvordan.

- Man skal altid være så venlig, som man kan, siger han, holder en lille pause og fortsætter:

- Uden at lade sig udnytte.

Samtidig er han overbevist om, at hvis man er venlig - hvis folk fornemmer, at du vil hjælpe - så får du også hjælp selv.

Hvad end der har hjulpet ham, så han han sammen med sin Janne, der også er keramiker, skabt et sted i Tolne, Vendsyssel, hvor folk mødes - og ting sker. I begyndelsen, de var par, boede de i lejlighed, men kunne ikke holde det ud. De havde heller ikke råd til at købe hus, heller ikke Tolne Gjestgivergaard, der ellers matchede deres drømme.

En mand, som Gregory har lovet aldrig at fortælle, hvem er, hørte om drømmen og tilbød at hjælpe med udbetalingen.

Gregory er stadig rørt over venligheden. Han forsøger efter bedste evne at kvittere med venlighed over for verden, og oplever i øvrigt, at han og Janne har realiseret manges drøm med deres sted. Derfor deler de det, alt det de kan.

Her har de værksted, café, værelsesudlejning. Her arrangerer de kurser, events og har besøg af kunstnere. Irakiske Waleed, for eksempel, fandt et fristed i Tolne og kvitterede med at udsmykke både vægge og seng.

Her dukker ad grunde, Gregory har svært ved at forklare, mennesker op fra mange steder og lande med særegne historier i bagagen. Den berømte tyrefægter på inkognito-besøg med sin argentinske digterkone, en polsk pornotegner, de tre kvinder, der tilfældigvis var der samtidig og sad ved samme bord, uden at finde ud af, at den ene var anerkendt modedefotograf, som leverer billeder til New York Times, den anden en meget berømt, prisvindende indisk skuespillerinde, og den tredje atletikudøver på OL-niveau.

En dag dukkede DR's Bonderøven op og fandt som Waliid et fristed, hvor han bare kunne være Frank, eksperimentere med fermentering sammen med Gregory, hjælpe ham med at søsætte et Korea-projekt og drømme om at følge med ham på rejse til det fjerne land.

Mange andre, så mange, at Gregory Miller kom til at føle sig som en magnet, der tiltrak mennesker, og talte på et tidspunkt, at flere end 90 nationaliteter har besøgt gæstgivergården i Tolne.

Ikke at man behøver at være noget specielt for at blive godt modtaget her. De fleste kommer bare forbi, nogle for at se på keramik, andre for et stykke pizza, en burger eller en kop kaffe - måske med Gregorys pekanbrownie til. De vælger i øvrigt selv koppen, de drikker af. Måske bliver de så glade for den, at de køber den med hjem.

En kold eftermiddag i vinter kom en ung mand ind på gæstgivergården. Han skulle vist hverken købe keramik, kaffe eller Gregorys ellers berømte brownies. Han ville vel bare varme sig lidt, få tiden til at gå, inden han blev hentet. Lige uden for Tolne er der et sted, hvor kommuner sender hjemløse hen. Nogle kommer af sig selv.

Gregory tog det for givet, at det dér, manden skulle hen. Egentlig var Gregory blevet afbrudt i noget, men han tog sig tid til en snak. Først svarede den unge mand kort og afmålt. Langsomt blev hans svar længere og længere, og da han endelig blev hentet, var det mere en afbrydelse end dét, manden havde ventet på.

En anden dag gik Gregory uden for og ryddede op. Alt for meget havde hobet sig op, så han smed ting i en container og sådan. Toget standsede, og denne gang steg en mand ud. Han stilede direkte over til Gregory og begyndte at fortælle, om hvordan det i dag gik med hans kræftbehandling ude i Aalborg. Det gik godt, så han er fortrøstningsfuld, fortalte han lidt forceret. Gregory spurgte, lyttede. Manden sænkede tempoet, blev hængende, indtil han fortsatte sin vej hjem.

En tidlig sommeraften sad der et par håndfulde mennesker ved gæstgivergårdens langbord. Janne, hendes og Gregorys børn Iben og Quin samt en gruppe keramikere, der var i Tolne hen over en lang weekend for at brænde keramik i stedets kæmpemæssige ovn. Keramikere fra England, Norge, Tyskland, USA og Danmark.

Mens Janne styrede brændingen, fik Gregory de frivillige køkkenhjælpere til på kort tid at dække langbordet med et smags- og farverigt koreansk-inspireret aftensmåltid. Han havde fundet ingredienser, krydderier, ting og sager frem - også de skåle og tallerkner, som han syntes præsenterede maden bedst. Lidt efter var maden klar, og mange sprog blandede sig hen over aftensmaden.

Opmærksomheden var snart rettet mod Gregory, der underholdt og fortalte. Det gør han gerne. Om små og store ting. Én af hans yndlingshistorier er om Venligboerne, den bevægelse, der begyndte lige om hjørnet, i Hjørring, i 2013, som først bare handlede om at være mere venlig, men hurtigt om at modtage fremmede med værdighed. Gregory involverede sig. Han synes at leve efter det gamle saying: her er ingen fremmede, kun venner du ikke har mødt.

På vej op til Kiyomizu-dera-templet i Kyoto standser Gregory på den lange trappe, alle skal op ad, for at snakke med nogle unge kvinder, der længere nede af bakken har lejet traditionelle dragter for her på toppen at fotografere hinanden i det store skrud og indstuderede smil. Fremmede turister synes at se lidt undrende til den åbenlyse forstillelse, men snart efter har Gregory lidt mere at fortælle. Om moderne japaneres legelyst og længsel efter traditioner, for eksempel.

En anden historie fortæller han afdæmpet. Nærmest stille og med et blik op af bredden af Katsura, floden, der løber igennem Kyoto, hvor ret mange mennesker har sat sig parvis eller i små grupper for at slappe af i aftensolen.

For nogle år siden var det Gregory, der sad her, alene, og spiste sin mad. Noget han havde købt i en kiosk. Sandwiches. Han fik øje på en glente, der højt oppe svævede hen over floden, fløj oppe over de andre fugle og da den kom tæt på, kastede han en bid op i luften, så højt han kunne. Glenten dykkede lynsnart ned og greb bidden. Lidt efter kastede han igen. Fuglen dykkede og greb. De gentog. Otte-ti gange måske. Gregory husker det ikke præcist, men glenten og den stille tosomhed i altid travle Kyoto, husker han.

Er der én historie, der for Gregory matcher den om Venligboerne, er det den om chili-osten, som han har i rigelige mængder sit industri-køleskab i Tolne. Han synes, den er et godt svar til de politikere, der indimellem slår sig op på at ville spare på offentlig støtte til kunst og kultur.

Historien begynder på en tur til Japan, som Gregory Hamilton Miller kunne arrangere i 2017, fordi han havde fået 75.000 kroner fra Statens Kunstfond. Blandt deltagerne var et himmerlandsk kunstnerpar, en keramiker og billedhugger. En aften gik snakken om ost. Hvor svært det var at få god ost i Japan, yndlingsoste, og Gregory fortalte om sin begejstring for Blå Kornblomst. "The world's best blue cheese", synes han.

- Jamen, så skal du da hilse på min nabo. Det er ham, der laver den, sagde billedhuggeren

Historien, der er lang som en vinteraften, tager fart, da Gregory i 2020 besøgte det lille Gedsted Mejeri, der laver blåskimmelost til Thise Mejeri.

Gedsted Mejeri tager egentlig ikke imod besøgende, men en mand kom ud og Gregory begyndte at snakke i den tro, at det var mejeristen.

Det var det ikke, og selv om manden hentede mejeristen, nåede der at spire et venskab mellem de to mænd, der førte til, at manden, Mike hedder han, med sin familie er blandt dem, der jævnlig lægger vejen forbi gæstgivergården i Tolne og bliver nogle dage.

En aften bagte Gregory nogle af sine i lokalområdet navnkundige pizza'er. Mike valgte favoritten "blue cheese and chili". Mikes hustru, Bettina, hedder hun, en anden. Hun hader blåskimmelost. Alligevel smagte hun Mikes og tog resolut pizzaen over på sin egen tallerken.

- Den bedste pizza, jeg har fået i mit liv, sagde hun.

Historien rummer også en snak med mejeristen, Michael, hedder han, som havde fået til opgave at udvikle en ny ost. Og den omstændighed, at Gregory ofte vågner om natten og ligger vågen en times tid.

Det var i sådan en time, at han lagde ost og chili sammen, og dagen efter præsenterede han sin idé. Hjemme på mejeriet gik Michael i gang med blåskimmel og chili, som i øvrigt forlænger ostens holdbarhed. Det gik ret godt. Coop var interesseret i osten, der både blev anerkendt for sin smag og sit udseende.

- En fantastisk ost, lød det, og salget stak i vejret.

- 15 millioner kroner om året, nu er det faldet til måske otte, men jo alt sammen for de 75.000 kroner, jeg fik fra Statens Kunstfond, siger Gregory, der fortæller historien som et svar til de politikere, der vil fjerne offentlig støtte til kunst og kultur.

- Det er en interessant og værdifuld pointe, at det kan betale sig at investere i kreative mennesker, synes han.

Den underliggende pointe - at der sker noget, når mennesker mødes - lader han være usagt. Denne gang. Det er måske hans yndlings ポイント, som de siger i Japan.

Han husker, at det slog ham, da han kom til Danmark, at nogle mennesker var parate til - i overført betydning - at vælte andres huse for at fremhæve sit eget.

- Nogle vil gerne have en stor båd, andre en lille. Jeg vil bare gerne have at der er vand nok til at alle kan sejle. Det er vel naivt, men det lykkes ofte.

Han smiler. Slår ud med armene. Ord er ikke altid nok. Han henter noget ost fra køleskabet. Sætter det på langbordet sammen med kaffe og nye fortællinger.

Det var egentlig hans første kone, amerikaner som han selv, der er grunden til, at han kom til Vendsyssel. Efter Japan bosatte de sig i Pittsburgh, hvor hun læste en ph.d., mens han arbejdede med sin keramik og i øvrigt genoptog sine akademiske studier i biologi og antropologi.

Senere fik hun job på fiskeriforskningscentret Nordsøcentret i Hirtshals. Parret var blevet gift og fået en søn. Nu flyttede de ind i den gamle station i Horne og fik yderligere to sønner. Hamilton, Aidan og Keiran voksede altså op her. Forældrene blev skilt. Faren fik en ny familie sammen med Janne, og for nogle år siden flyttede drengenes mor til Japan. Kieran flyttede med.

For nylig købte Gregory igen den gamle stationsbygning, efter den var blevet handlet på tvangsauktion.

Prisen var par hundrede tusinde kroner - huse koster ikke så meget på de kanter. Ikke, at han som sådan havde pengene, men han måtte købe det, måske ville hans søn kunne lide at bo der, hvis han kom hjem fra Japan.

Gregory har været i antik- og genbrugsbutikker og indrettet huset til, hvad det end måtte blive. Udstillinger, værksted for keramikere, når han har fået bygget en ovn og genindrettet sit gamle værksted. Rundt om på væggene hænger japanske kimonoer og andet, han har købt med hjem fra Japan.

Han holdt åbent hus. Der kom gæster; gamle venner og naboer, jordermoderen, der hjalp en af sønnerne til verden, kunstneriske sjæle fra nærområdet og lidt længere væk. De battler lidt om, hvem der har kendt Gregory længst. En synes, at 2008 må række, en anden, at det år er for nyligt. Da havde han allerede kendt amerikaneren et par år.

Gregory smiler. Den første, han rigtigt mødte efter at være flyttet til Danmark, var keramikeren Janice Hunter, der i dag har skabt liv i en tidligere skole i det nordlige Vendsyssel, Gl. Tornby Skole. Hun var også med til Åbent Hus og nød, at Gregorys gamle sted var kommet igen.

Janice Hunter husker det tydeligt. Gregorys daværende hustru var blevet vist rundt på egnen af sin kommende arbejdsgiver, de besøgte keramikeren i Tornby, og snart efter kom Gregory til landet.

- Det var som en gave fra himlen, ler Janice Hunter. Han kom med et internationalt pust, som man godt kan komme til at savne, når man sidder dér alene i sit værksted med sin keramik.

- Det var spændende med én med hans baggrund i USA og Japan. Han bragte den store verden hertil, siger Janice Hunter, der selv er engelsk og har arbejdet en tid i Frankrig.

Hun fulgte med i, at han etablerede sig i Horne, indrettede værksted og byggede oven.

- Der var fuld fart på, husker hun.

Gregorys keramik var anderledes end hendes egen, men hun kunne godt lide det, han lavede.

- Og så brændte han i en brændefyret ovn, siger hun anerkendende og nagler en væsentlig forskel på keramikere. Om man fyrer i de mere kontrollerbare el- og gasovne, eller de mere "vilde" ovne.

- Vi har holdt forbindelsen lige siden, siger Janice Hunter, der også har været med Gregory og Janne i Japan og senere én gang mere, da han begyndte at arrangere rejser og konstaterede, at der var nogen, der ville med.

Hun synes ikke, det er for meget at kalde Gregory Miller en kulturinstitution i Vendsyssel.

- Han interesserer sig ikke kun for keramik, men også mad, kunsthåndværk, musik. Han er meget alsidig, siger hun og tilføjer mennesker.

- Han er super til det dér networking, ler hun og slår fast, at "Gregory får mange ting til at ske".

- Hvis der sker noget, så er han med ... eller det sker fordi, han er med.

Han er, nævner hun, selvfølgelig afhængig af, at nogen vil være med, men det lykkes ofte, siger hun og fremhæver ScanCeram - et flerdages årligt event, der i august bringer keramikere og keramikinteresserede sammen i det nordlige Vendsyssel.

Janice Hunter er selv med til at lave udstillinger og events med andre keramikere.

- Gregory gør det bare lidt mere, smiler hun og glæder sig over, at inspirationen på den måde kommer til hende og de ganske mange andre keramikere i Vendsyssel, så de ikke behøver rejse for eksempel til forskningscentret Guldagergård i Vestsjælland, hvor keramikfolk ellers samles.

Når ScanSeram er overstået, når sommertravlheden i gæstgivergården har lagt sig og det bliver efterår, er der igen rejser på programmet.

- Så trænger Janne nok til en pause fra mig, prøver han. I hvert fald fortsætter han med at arrangere rejser. Interessen for at komme med på keramikeventyr til Japan er større, end han forventede. Så stor, at han på et tidspunkt indså, at han måtte begrænse sig. Det er hårdt at være på tur og have ansvaret for, at gruppen og hver enkelt har en god tur. Flere ture i træk er ekstra hårde, og nok er han glad for at kunne rejse rundt og få ting til at ske, men han har heller ikke lyst til at være for længe væk fra sin familie og deres sted i Tolne.

Det slider.

- Hvis jeg ikke er i stand til at give folk deres bedste oplevelse, så ..., siger han og lader det være underforstået, at så skal han ikke arrangere en tur.

Han har oplevet, at han kørte drejeskiven for hurtigt. At han ikke kunne holde til det, så nu har han og Janne fundet en form, så han får slappet af og kommer til hæfterne, inden han kommer hjem - og at han skal være varsom med at arrangere for mange ture.

Dét er ikke så let, for det pirrer ham, at nogle synes, at hans ture er interessante.

En aften i en tidligere skole i den lille landsby Sasama oppe ad Oi-floden ligger han på maven på en tamari-måtte med sin computer. Dagens program på forårets anden keramik-tur er overstået. Kontorarbejdet skal ordnes, morgendagens program finpudses og så lægger han lige en ny tur op på Facebook. Han fornemmer, at der er interesse for en Japanrejse med fokus på tekstiler, indfarvning og vævning.

Inden han lagde sig til at sove, var der kommet to tilmeldinger. Da han vågnede seks-otte stykker, og efter et par dage var den fuldttegnet.

Det, synes han, er sjovt, akkurat som de mails, han en nat fik fra to skotske keramikinteresserede. De havde besøgt et galleri på Færøerne, og keramikeren fortalte om en Japanrejse med Gregory. I første mail bad skotterne om nærmere oplysninger om Ceramic Adventures' rejser - i den næste, der var sendt inden den japanske nat var ovre, skrev de, at de selv havde fundet oplysningerne og gerne ville melde sig på en tur.

Altså bliver det til flere ture. Til Korea for at lære mere om fermentering - blandt andet. Til Taiwan måske og i hvert fald Japan.

For selv om det slider, så lægger det også nye lag til - og giver energi.

Og dét skal der til henover en sommer, hvor caféen skal passes, kager bages, pizzaovnen fyres, ting skal arrangeres, bånd skal knyttes, burgere lægges i lag, elever undervises, mennesker mødes og have den snak og opmærksomhed, som de kommer for - eller overraskes over.

Gregory Hamilton Miller slår over i amerikansk:

- *I think it's good I am interested in people*, siger han og ler højt.